

Bessenyei György Gimnázium és Kollégium

OM: 033648

Pedagógiai Program

Helyi Tanterv

ÉNEK-ZENE

TANTÁRGYI PROGRAM

Tantárgyi struktúra és óraszámok

Képzések megnevezése	Heti óraszámok				
	9/	9.	10.	11.	12.
Minden képzés esetében	-	1	1	-	-

K i s v á r d a

2013.

T a r t a l o m j e g y z é k

1. Bevezetés	3
1.1 Célok és feladatok.....	3
1.2 Fejlesztési követelmények	3
2. 9. évfolyam	4
2.1 A továbbhaladás feltételei.....	6
3. 10. évfolyam	6
3.1 A továbbhaladás feltételei.....	8
4. Javasolt zenei anyag	8

1. Bevezetés

9-10. évfolyam

1.1 Célok és feladatok

A gimnáziumi énekoktatás legfontosabb célja, hogy a zene az életmód szerves részévé váljék. Hatása érzelmi és értelmi vonatkozású, jellemformáló ereje és szerepe van. A közös zenei tevékenység, a csoportos muzsikálás élménye, az aktív zenei cselekvés öröme arra ösztönzi a tanulót, hogy a közösség tevékeny és felelős tagja legyen.

A középiskolai énekoktatás a korábban megszerzett ismereteket, készségeket aktív zenélési módokat összegzi és az életkori sajátosságokból adódóan fejlettebb szintre emeli. Hozzájárul a zenei világkép kialakításához. Célja, hogy a zenei élményeket, ismereteket a sokrétű, különböző előjelű zenei hatásokat zenei tudattá rendezze a tanulóknál.

1.2 Fejlesztési követelmények

Éneklés

Az éneklés sok diák számára az egyetlen aktív zenélési lehetőség. Középiskolában a megfelelő érzelmi és értelmi háttérrel valóban a művészi önkifejezés szintjére emelendő. Az énekhang jelentse a tanuló számára a legtökéletesebb, bármikor igénybe vehető hangszert. Cél a kifejező énekhang mint eszköz továbbfejlesztése ahhoz, hogy a tanulók közelebb kerüljenek a magyar és egyetemes zeneirodalom remekeihez.

A csoportos és egyéni éneklés tiszta intonációval, pontos ritmussal, érthető kifejező szövegkiejtéssel, az előadásmód helyes megválasztásával a zenei hallás fejlesztője is. A közös éneklésből a többszólamú éneklésbe fejlődve a többszólamú hallás, hangközök tiszta intonálása, a tonalitás iránti érzék erősödése következik.

Zenei írás-olvasás

A gimnáziumban a zenei olvasás- írás jelrendszerének további fejlesztése a cél. A gyakorlás eljuttatja a tanulót a reprodukálás készségéhez. A szolmizációs és ABC-s hangnevek, illetve segítségükkel a kottaolvasás, a dallam-ritmus lejegyzése, a kottakép értelmezése a zenei reprodukció fontos elemei.

Zenehallgatás

A zenei hallás fejlesztését szolgálja a hangzó zene megfigyeltetése, a zenehallgatás. Lehetővé teszi a zenei folyamat befogadását, megfigyelését, formai összefüggéseinek észrevételét, a zene valamennyi összetevőjének tudatosítását. Jól kiegészíti az éneklési készség formálását. A közös zenehallgatás egyre inkább a meglévő ismeretek alkalmazása, az ismeretlen zene megfigyelése felé irányuljon.

A zenei befogadóképesség fejlesztése a zenehallgatás segítségével történik. 9-10. évfolyamban a hosszabb szemelvények hallgatása lehetővé teszi átfogóbb összefüggések, formák, szerkesztési elvek, zenei megoldások megfigyelését. Mindezek tudatosítása a zenetörténeti korok általános művészeti jellemzőit, azok elhatárolódását és összefüggéseit érzékeltetik. Mindezekkel párhuzamosan fejlődik a tanuló ízlésrendszere, véleménynyilvánítási készsége.

Önművelés

Fontos feladat az életkori sajátosságoknak megfelelő tanulási módszerek tudatosítása. A tanulók legyenek képesek korszerű könyvtár- és informatikai ismeretek birtokában - kotta, szakkönyv, szótár, lexikon, hangzó anyag, CD (CD-ROM) felhasználásával - részfeladatok önálló feldolgozására.

A zeneirodalmi alkotások megismerése hozzájárul más művészeti ágak formanyelvének megértéséhez.

A tömegkommunikáció zenei műsorkínálatának figyelemmel kísérése, a szelektálás képessége, a rendszeres hangverseny-látogatás, az iskola zenei életének megszervezése és működtetése fontos eszköz ahhoz, hogy az értékes zene a fiatalok életének szerves részévé váljon.

Kollektív művészi tevékenység

A kollektív művészi munka valamennyi szintere: énekkar, zenekar, néptáncgyűttes fejleszti az előadói készséget, bővíti az önkifejezés eszköztárát.

A leginkább ideillő tankönyvek:

Ugrin-Lukin: Ének-zene I-II.

2. 9. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységek	Tartalmak
<p>Éneklés Önálló népdaltanulás kottakép alapján Autentikus előadásra való törekvés (különösen a magyar népdal világában) Énekes (esetleg hangszeres) közreműködés csoportos zenei előadásban Többszólamú művek (vegyeskari is) csoportos éneklése Csoportos és egyéni éneklés hangszer- kísérettel a tanult zenetörténeti korból Zenei karakterek, stílusjegyek kifejezése, tanári vezénylés alapján</p>	<p>Népdalok a magyar népdal minden műfajából (népballada, sirató, katonadal, betyárnóta, ivónóta, párosító, lakodalmi dal, tánc, nóta) Énekes anyag a magyar zene történetéből a XVIII. század végéig (történeti énekek, virágénekek) Középkori dallamok (gregorián ének, trubadúr dal) Reneszánsz énekes művek Barokk zeneművek, énekes szemelvények Klasszikus dalok, zeneművek témái</p>
<p>Zenehallgatás A zene összetevőinek (pl. ütemformák, dallamívek) felismerése, önálló értelmezése hangzó zenei anyagok alapján Népzenei és műzenei alkotások ismertetése, korszak és stílus jellemzése hangzó vagy írott népzenei forrásanyagok alapján Zenetörténeti korszakok, stílusok jellemzése hangzó vagy írott dokumentumok felhasználásával Öntevékeny tanulói munka: könyvtárhasználat adatgyűjtés, képanyaggyűjtés, videó, cd-, egyéb oktatóanyagok használata</p>	<p>Népzenei felvételek Magyar és európai zeneirodalmi alkotások a XVIII. század végéig A tanult zenetörténeti korok jellemzői, műfajai, stílusjegyei</p>
<p>Improvizáció Szekvencia készítése megadott alapotívumra. Műzenei és ún. népdalperiódus rögtönzése megadott dallamsorral, majd önállóan</p>	<p>Dallammodellként: az énekelt és meghallgatott zenei anyag tartalmi (dallammotívumok: műzenei és népzenei periódusdallamok)</p>

<p>Zenei olvasás-írás Hangnem megállapítása kottakép elemzése alapján Dalok, zeneművek témáinak éneklése szolmizálva violinkulcsban kottáról, a tanult hangnemekben, 3#-3b-ig. Abc-s hangok azonosítása f-kulcsban (a basszuskulcs szerepe a partitúrában) Hármashangzatok felismerése kottáról Elemzési feladatok megadott szempontok szerinti önálló megoldása Ismert dallamok írása emlékezetből a tanult hangnemekben</p>	<p>Az énekes anyag és a zenehallgatás anyagának ritmikai és metrikai struktúrája, dallamszerkezete, hangneme, formája, kottaképi és hangzásbeli sajátosságai</p>
<p>Zenei ismeretek</p>	
<p>Népzene</p>	<p>Népdal; népballada, sirató, katonadal, betyárnóta, ivónóta, párosító, lakodalmas, táncnóta Népdalok: szerkezete, formája, hangsora, hangkészlete, előadásmódja, stílusa Népi hangszerek: duda, citera, cimbalom, tekerő, népi zenekar</p>
<p>Zeneelmélet</p>	<p>Ritmus: kis nyújtott, kis éles, kis szinkópa, nyolcad triola, tizenhatod triola Ütemfajták: 3/8, 6/8, 2/2-es ütem Kottaismeret: 3# 3b előjegyzés, szolmizációs szótagok és abc-s nevek módosításai (a tanult hangnemi keretben); alteráció Hangsorismeret: pentatónia, diatónia, dúr és moll hangsor, modális hangsorok; moduláció Hangzatismeret: dúr és moll, szűkített és bővített hármashangzat elve. A T-S-D funkciók elve Zenei műszavak, előadási jelek: pp, p, mp, mf, f, ff; crescendo, decrescendo, tempo giusto, parlando, rubato, allegro, moderato, andante, staccato, legato; da capo al fine, coda; solo, tutti; opus, numero</p>
<p>Zeneirodalmi</p>	<p>A magyar történelmi zene műfajai: Virágének, históriás ének, ungarcsa</p> <p>Az európai zenetörténet műfajai: Egyházi: gregorián, organum, mise, motetta, korál, kantáta, oratórium, passio, requiem Világi: kánon, trubadúr dal, madrigál, opera; concerto grosso, szvit, nyitány, preludium, fuga, rondo, variáció, menüett, szonáta, szimfónia, versenymű, vonósnégyes, trio</p> <p>Zenei szerkezetek, formák: Homofón és polifón szerkesztés, szekvencia, periódus; triós forma, szonáta-forma</p> <p>Hangszerek: Hegedű, brácsa, gordonka, nagybőgő; fuvola, oboa, klarinét, fagott; trombita, harsona, kürt, tuba; üstdob, nagydob, cintányér, triangulum; orgona, zongora, lant, hárfa</p>

Zenetörténet	<p>A zenetörténet tanult korszakai: Középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszicizmus</p> <p>Zeneszerzők: Josquin, Palestrina, Lassus; Purcell, Lully, Monteverdi, Corelli, Vivaldi, D. Scarlatti, J.S. Bach, Händel</p>
---------------------	--

2.1 A továbbhaladás feltételei

Éneklés

10 új dallam - népdal, a tanult zenetörténeti korok műdalai, oratórium- és operarészletek - éneklése emlékezetből.

Közreműködés az osztály vagy csoport énekes előadásában.

Zenehallgatás

A középkori, a reneszánsz, barokk és klasszikus zenetörténeti korok stílusjegyeinek ismertetése, továbbá felismerése többször hallott zeneművekben, zeneműrészletekben

Egyes zeneirodalmi alkotások megnevezése témáik, hallott részleteik alapján

Improvizáció

Ritmus improvizálása megadott ritmusképletekkel megadott terjedelemben

Kvintváltó dallamok rögtönzése.

Könnyebb osztató-ritmus rögtönzése adott dallamokhoz

Zenei olvasás-írás

Ismert dallamok utószolmizálása

3 # 3b ismerete

Hangnemek megállapítása előjegyzés alapján

Ismert dallamok írása violinkulcsban a tanult hangnemekben

Elemzési feladat (hangnem, forma, szerkesztésmód stb.) önálló megoldása tanult zenemű kottaképe alapján.

Énekes- és zenekari partitúrák értelmezése

Dúr és moll karakter felismerése

3. 10. évfolyam

Évi óraszám: 37

Belépő tevékenységek	Tartalmak
<p>Éneklés Egyéni éneklés a magyar népzene hajlításokban gazdag anyagából Más népek dalainak csoportos éneklése eredeti nyelven Többszólamú művek csoportos éneklése Csoportos éneklés hangszerkísérettel Zenei karakterek kifejezése önállóan is</p>	<p>Régi és új stílusú magyar népdalok Hazai nemzetiségi és etnikai kisebbségek újabb dalai Más népek újabb dalai XIX. századi magyar dalok XX. századi zenei szemelvények Énekelhető szemelvények Bartók Béla, Kodály Zoltán és tanítványaik vokális zenéjéből Ismertebb zeneművek énekhangon könnyen</p>

	megszólaltatható témáinak éneklése
<p>Zenehallgatás A XIX. és a XX. század jellegzetes, meghatározó stílusjegyeinek megismerése a zeneművek hallgatása során Zenei jelenségek önálló elemzéséhez szükséges szempontok rögzítése és egyéni ismerete. A romantika és a XX. század új zenei műfajainak, formáinak, egyéb jellegzetességeinek megállapítása, stílusjegyek hallás utáni összehasonlítása, elemzése. Egyes zenei műfajok fejlődéstörténetének leírása példákkal Összefüggések, kapcsolatok megállapítása és értelmezése a zene és társművészetek között. Önálló könyvtárhasználat adatgyűjtés, képanyaggyűjtés; videó, CD, egyéb oktatóanyagok használata</p>	<p>Népzenei felvételek Népdalfeldolgozások Művek, műrészletek a XIX. és a XX. század kiemelkedő zenei alkotásaiból A zene szórakoztató funkciói a zenetörténetben (különös tekintettel a XIX. és a XX. század zenéjére) Szórakoztató zene napjainkban</p>
<p>Improvizáció Aszimmetrikus ütemformákban ritmus rögtönzése.</p>	<p>Dallammodellként: XX. századi zenei (ritmus és dallam-) modellek</p>
<p>Zenei olvasás – írás Aszimmetrikus ütemű ritmus és dallampéldák megszólaltatása kottaképről. Könnyebb aszimmetrikus ritmusok és egyszerű dallamok lejegyzése emlékezetből 3 #-3b-ig</p>	<p>A XIX. és XX. századi zene énekelt és meghallgatott zenei példáinak anyaga</p>
Zenei ismeretek	
<p>Zeneelmélet</p>	<p>Aszimmetrikus ütemek: 3/8, 5/8, 7/8 Poliritmia Kromatika, egészhangúság, bi- és politonalitás; dodekafónia, atonalitás</p>
<p>Hangszer</p>	<p>Angol kürt, cseleszta, gitár, gong, kasztanyetta, kisdob, szaxofon, tamburin, xilofon</p>
<p>Zeneirodalom</p>	<p>Népies műdal, magyar nóta, cigány zene; Dal, mazurka, keringő, polonéz; Etűd, fantázia, nocturne, rapszódia; Szimfonikus költemény; a romantikus, ill. nemzeti opera; Balett, operett, musical, chanson; Spirituálé, blues, ragtime, dixiland, swing, rock, stb. Aktualitások a könnyűzenéből</p>
<p>Zenetörténet</p>	<p>Romantika, nemzeti romantika; XX. századi zenei irányzatok: impresszionizmus, expresszionizmus, neobarokk, neoklasszicizmus, folklorizmus, dodekafónia Új kifejezési, megjelenési formák: bruitizmus, aleatória, minimal art,</p>

	<p>elektronikus zene; filmzene; rock-opera, folk-pop, új jelenségek</p> <p>Zeneszerzők – XIX.sz.ázad: Schubert, Schumann, Mendelssohn, Brahms, Chopin, Dvořak, Csajkovszkij, Muszorgszkij, Liszt, Erkel, Verdi, Wagner</p> <p>Zeneszerzők – XX.század: Debussy, Ravel, Gershwin, R. és J. Strauss, Stravinsky, Honegger, Hacsaturján, Britten, Schönberg, Berg, Penderecki, Lutosławski</p> <p>XX.század: Bartók, Bárdos, Kodály, Lajtha, Weiner és más ma élő szerzők</p> <p>A dzsessz: free és cool dzsessz</p> <p>Filmzene és könnyű zene: Lehár, Joplin, Rota, Bernstein, Presley, a Beatles, Webber; aktualitások</p>
--	--

3.1 A továbbhaladás feltételei

Éneklés

10 újabb – a Tartalom címszó alatti kategóriákból választott - népdal, műdal, műzenei részlet, könnyebb kórusmű-részlet énekes reprodukálása emlékezetből (mutálók más feladatot oldanak meg)

Zenehallgatás

A XIX. és a XX. század zenei stílusainak felismerése a zeneművek hallgatása során a zene és a társművészetek kapcsolataira utaló példák felsorolása

Improvizáció

Aszimmetrikus ütemű ritmusok rögtönzése megadott ritmus- és dallamkészlettel.

Zenei olvasás-írás

Egyszerű aszimmetrikus ütemű ritmusok és dallampéldák megszólaltatása kottaképről, valamint lejegyzése emlékezetből 3#-3b-ig.

4. Javasolt zenei anyag

Népdalok

A bolhási kertek alatt
A nagy bécsi kaszárnya
Annyi bánat a szívemen
Béres legény
Beteg asszony
Duna parton vagy egy malom
Elindultam szép hazámból
Erdő mellett estvéledtem
Este, este, de szerelmes
Hej, rozmarin
Istenem, istenem áraszd meg a..
Katona vagyok én
Körösfői kertek alatt
Mégkötöm lovamat
Megrakják a tüzet
Röpülj, páva
Szép a gyöngyvirág
Szivárvány havasán

Tavaszi szél
Tiszán innen, Dunán túl

Énekes anyag a magyar zenetörténetből

Bocsásd meg Úristen – Balassi ének a Kájoni- kódexből
Hej Rákóczi, Bercsényi
Áll előttem egy virágszál – virágének a XVIII. századból
Ej, haj, gyöngyvirág –Pálóczi Horváth Ádám dalgyűjteményéből
Aranyideim folyása –Kovács Ferenc énekeskönyvéből
Simonffy: Három a tánc
Szentirmai: Csak egy kislány van a világon

Énekes műzenei szemelvények

Alleluja dallamok
Händel: Csordul a könnyem (a Xerxes c. operából)
Beethoven: Örömmóda (IX. szimfónia – IV. tétel)
Schubert: A pusztai rózsza (dal)
Schumann: A két gránátos (dal)
Gaudeamus igitur (Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány)
Kodály-Berzsenyi : A magyarokhoz
Kodály: Mikoron Dávid (Psalmus Hungaricus)
Gershwin: Porgy dala (Porgy és Bess)

Zenehallgatási anyag

Lassus: Zsoldos szerenád
Bach: h-moll szvit
Bach: c-moll preludium és fuga (Wohltemperiertes Klavier I. kötetéből)
Händel: F-dúr szvit (Vízizene)
Haydn: C-dúr ("Kaiser") vonósnégyes - II. tétel (Op. 76. No. 3)
Mozart: A-dúr zongoraszonáta (K. 331)
Mozart: Figaro házassága
Beethoven: V. (Sors) Szimfónia
Beethoven: IX. szimfónia - IV. tétel
Schubert: h-moll (Befejezetlen) szimfónia
Schumann: A két gránátos
Brahms: Akadémiai ünnepi nyitány
Mendelssohn: Szentivánéji álom – szvit
Liszt: Les Preludes
Wagner: Nyitány és Walther versenydala a Nürnbergi mesterdalnokok c. operából
Ravel: Bolero
Kodály: Hány János (szvit)
Kodály: Székelyfonó
Kodály: Psalmus Hungaricus
Gershwin: Rhapsody in Blue
Bartók: 15 magyar parasztdal (zongorára) és Nyolc magyar népdal (ének-zongora)
Bartók: Cantata Profana
Bartók: Concerto
Orff: Carmina Burana
Berstein: West Side Story